

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/235957,Leszek-Prochniak-Grob-Nieznanego-Zolnierza-w-Lodzi.html>
27.02.2026, 02:30

Leszek Próchniak: Grób Nieznanego Żołnierza w Łodzi

2 listopada 2025 r. przypadała 100. rocznica powstania Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie, symbolu wdzięczności dla żołnierzy, którzy stracili życie w walce o odzyskanie niepodległości Polski. Warto przypomnieć, że pierwsze w kraju uroczyste odsłonięcie Pomnika Nieznanego Żołnierza nastąpiło kilka miesięcy wcześniej w Łodzi.

[Niepodległość Wojsko Polskie](#)

02.11

100. rocznica złożenia do Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie prochów bezimiennego obrońcy Ojczyzny, 3 listopada 2025 r. (fot. S. Kasper, IPN)

Idea upamiętnienia bezimiennych żołnierzy poległych w walce wyrosła z tragicznych doświadczeń I wojny światowej. niespotykane w dziejach żniwo śmierci na bitewnych polach, liczone w milionach zabitych, spowodowało potrzebę godnego uczczenia ofiary złożonej przez żołnierzy w obronie Ojczyzny. Znalazła ona wyraz w tworzeniu miejsc pamięci, w których każdy mógłby oddać hołd poległym.

Pierwsze Groby Nieznanego Żołnierza powstały w 1920 r. we Francji i w Wielkiej Brytanii. Losowo wybrane szczątki żołnierzy spoczęły w miejscach dla obu krajów symbolicznych – we Francji pod Łukiem Triumfalnym w Paryżu, a w Wielkiej Brytanii w Opactwie Westminsterskim w Londynie, w którym od wieków sytuowano m.in. groby królewskie. Rok później Stany Zjednoczone uczciły swoich żołnierzy poległych w Europie monumentem wzniesionym przed frontem amfiteatru na Cmentarzu Narodowym w Arlington. Pomniki poświęcone bezimiennym bohaterom stały się z czasem trwałym elementem pamięci narodowej wielu państw.

W hołdzie bezimiennym bohaterom

W Polsce idea budowy Grobu Nieznanego Żołnierza padła na wyjątkowo podatny grunt. Odzyskanie państwowości po 123 latach zaborów okupione zostało tysiącami ofiar. W hołdzie dla nich powstał pomnik poświęcony zarówno nieznanym żołnierzom poległym podczas I wojny światowej, jak i tym wszystkim, którzy od czasów Insurekcji Kościuszkowskiej w 1794 r. zginęli bezimiennie w zbrojnych zmaganiach o niepodległość oraz w walce o granice II Rzeczypospolitej w latach 1918–1920.

Uroczyste odsłonięcie monumentu wkomponowanego w środkowe arkady kolumnady Pałacu Saskiego w Warszawie nastąpiło 2 listopada 1925 r. Spoczęły w nim szczątki niezidentyfikowanego żołnierza pochowanego wcześniej na Cmentarzu Obrońców Lwowa. Grób Nieznanego Żołnierza stał się przez następne dziesięciolecia istotnym elementem pielęgnowania tradycji niepodległościowych, miejscem obchodów najważniejszych narodowych świąt oraz obowiązkowym punktem wizyt zagranicznych delegacji przybywających do naszego kraju na zaproszenie polskich władz.

Kult bohaterów walczących o wolność Ojczyzny stanowi jeden z fundamentów tożsamości narodowej Polaków po latach niewoli. Wzmocniła go konieczność obrony świeżo odzyskanej niepodległości przed agresją bolszewickiej Rosji.

W Łodzi już w 1919 r. uroczystie odsłonięto w Kościele św. Stanisława Kostki tablicę poświęconą ofiarom walk toczonych w mieście w listopadzie 1918 r., a ich miejsce – Nowy Rynek – przemianowano na pl. Wolności. Legendarni generałowie czasów zaborów (Jan Henryk Dąbrowski, Tadeusz Kościuszko) i żyjący dowódcy formacji wojskowych biorących udział w walkach lat 1914–1920 (Józef Haller, Józef Piłsudski) zostawali patronami ulic i placów. Nie zapomniano również o ofiarach rewolucji 1905–1907, podczas której na postulaty społeczne nakładały się dążenia do zrzucenia rosyjskiego jarzma.

W miejscu pochówku straconych przez władze carskie, w pobliżu ul. Konstantynowskiej (ob. Park im. Józefa Piłsudskiego, zwyczajowo zwany Parkiem na Zdrowiu), usypano pamiątkowy kopiec, a 1 maja 1923 r. odsłonięto zwieńczoną krzyżem Kolumnę Rewolucjonistów. Obchody świąt państwowych i narodowych gromadziły ogromne rzesze mieszkańców miasta. W pierwszych latach niepodległości głównymi miejscami uroczystości były pl. Hallera, pl. Dąbrowskiego oraz Kościół św. Stanisława Kostki, z chwilą utworzenia w grudniu 1920 r. diecezji łódzkiej podniesiony do rangi katedry. Przebiegająca przy nim ul. Piotrkowska stała się areną towarzyszących obchodom defilad wojskowych.

[Czytaj artykuł Leszka Próchniaka *Grób Nieznanego Żołnierza w Łodzi* na portalu *przystanekhistoria.pl*](#)

Tekst pochodzi z numeru 1-2/2026 „Biuletynu IPN”

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Niepodległość, Polskie wojsko

Artykuł